

T.C.
CUMHURBAŞKANLIĞI

SAYI : B.01.0.KKB.01-18/A-4-2002-854

19 / 12 / 2002

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 13.12.2002 günlü, A.01.0.GNS.0.10.00.02-97/921 sayılı yazınız.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nca 13.12.2002 gününde kabul edilen, 4774 sayılı "2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun" incelenmiştir:

4774 sayılı Yasa'nın;

- 1. maddesiyle, Anayasa'nın milletvekilliği seçilme yeterliliğini düzenleyen 76. maddesinin milletvekili seçilmeye engel durumlara yer verilen ikinci fıkrasındaki "ideolojik veya anarşik eylemlere" ibaresi "terör eylemlerine" biçiminde değiştirilmiş,

- 2. maddesiyle, Anayasa'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin geriye bırakılması ve ara seçimleri düzenleyen 78. maddesine eklenen beşinci fıkrada, bir ilin ya da seçim çevresinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde üyesinin kalmaması durumunda ara seçim yapılacağı, ara seçimin boşalmayı izleyen doksan günden sonraki ilk pazar günü gerçekleştirileceği ve bu fıkra gereği yapılacak seçimlerde Anayasa'nın 127. maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanmayacağı belirtilmiş,

- Geçici 1. maddesinde de, Anayasa'nın 67. maddesinin son fıkrasının, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 22. dönemi içinde yapılacak ilk ara seçimde uygulanmayacağı kurala bağlanmıştır.

Yukarıda belirtilen her üç düzenleme birlikte ele alındığında, yapılmak istenilen Anayasa değişikliğinin öznel, somut ve kişisel amaçla gerçekleştirildiği ortaya çıkmaktadır.

1- Gerçekten, bir yandan Anayasa'nın 76. maddesinin ikinci fıkrası değiştirilerek, "ideolojik ve anarşik eylemleri" tahrik ve teşvik suçundan hüküm giymiş olanın milletvekili seçilebilmesine olanak sağlanırken; diğer yandan, bir il ya da seçim çevresinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde üyesinin kalmaması durumunda ara seçim yapılması öngörülerek, oluşturulacak koşullarla, 76. madde değişikliği ile engeli kalkan kimilerine, normal süreyi beklemeden milletvekili seçilme yolu açılmaktadır.

Anayasa'nın 78. maddesinin üçüncü fıkrasında, ara seçimlerin her seçim döneminde bir kez yapılacağı, kural olarak genel seçimlerin üzerinden otuz ay geçmedikçe ara seçime gidilemeyeceği, dördüncü fıkrasında da genel seçimlere bir yıl kala ara seçim yapılamayacağı kurala bağlanmıştır.

Bu kuralların amacı, ülkenin sürekli seçim ortamında bulundurulmasının getireceği olumsuzlukların ve genel seçimlere bir yıldan az süre kalmışken ara seçim yapılarak seçmen eğiliminin etkilenmesinin ve yönlendirilmesinin önlenmesidir.

Oysa, incelenen Yasa ile getirilen düzenleme, bir il ya da seçim çevresinin tüm milletvekillerine sahip siyasal partiye ya da aynı amaca ulaşmak için anlaşılan siyasal partilere, o il ya da seçim çevresindeki üyeliklerinin boşaltılmasını sağlayarak ara seçime başvurma ve genel seçim öncesi seçmen eğilimini etkileme olanağı sağlamaktadır.

Bu sakıncalarına karşın söz konusu düzenlemelerin getirilmiş olması da yasanın özel amacını göstermektedir.

2- İncelenen Yasa ile anayasal kurallarda gerçekleştirilen bu değişikliklerin, yasal düzenlemeye dönüştürülmeden uygulamaya konulamayacağı açıktır. Anayasa'nın 67. maddesine 03.10.2001 günlü, 4709 sayılı Yasa'yla eklenen son fıkrada ise, seçim yasalarında gerçekleştirilen değişikliklerin, yürürlüğe girdiği günden başlayarak bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmayacağı kurala bağlanmıştır.

İncelenen 4774 sayılı Yasa'nın geçici 1. maddesi düzenlenerek 67. maddede öngörülen sınırlamanın Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 22. dönemi içinde yapılacak İLK ara seçimlerde uygulanmaması sağlanmıştır.

Bu geçici madde de, Anayasa değişikliğinin kişiye özel niteliğini açıkça ortaya koymaktadır. Çünkü, bu geçici madde ile Anayasa'nın genel norm olma özelliği ortadan kaldırılmaktadır.

3- Yüksek Seçim Kurulu'nun 02.11.2002 günlü, 978 sayılı kararı ile Siirt İli seçim çevresinde yapılan genel seçim ve milletvekili tutanakları iptal edilerek, bu İl'de seçimin yeniden yapılmasına karar verilmesi üzerine, Anayasa'da yapılacak genel değişiklikten ayırıp, yalnızca bu maddelerdeki düzenlemelerin, özellikle 76. madde değişikliği ile geçici 1. madde düzenlemesinin ivedi biçimde yürürlüğe konulmak istenilmesi de Yasa'nın öznel ve kişiye özgü yapısını gözler önüne sermektedir.

4- Ayrıca belirtmek gerekir ki, daha sonra yapılacak seçimlerde bu düzenlemelerden kapsama giren herkesin yararlanacak olması da, 4774 sayılı Yasa'nın kişiye özgü çıkarılış amacına ve niteliğine etkili değildir.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir.

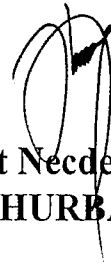
Hukuk devleti, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan devlettir. Anayasa'nın egemenliği ve bağlayıcılığı yanında yasakoyucunun uymak zorunda bulunduğu ilkeler ve evrensel hukuk kuralları vardır.

Evrensel hukuk ilkelerine göre, yasaların genel ve nesnel olması ve kişiye özgü olmaması gerekmektedir. Yasaların bu ögelere uygun çıkarılması hukuk devleti olabilmenin koşullarındandır. Ayrıca, yasaların kamu yararı amacıyla çıkarılması hukukun bilinen ilkesi gereğidir. Yasalarda bulunması gereken bu özellikler, yasaların özel, güncel ve geçici bir durumu gözetmeyen, belli bir kişiyi hedef almayan kuralları içermesini zorunlu kılmaktadır.

Yasalarda bulunması gereken bu özelliklerin, üst norm olan anayasalarda ya da anayasada değişiklik yapan yasalarda öncelikle aranacağı kuşkusuzdur.

İncelenen 4774 sayılı Yasa, yukarıda dört bölümde sayılan gerekçelerle , öznel ve kişiye özgü niteliği nedeniyle hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Yayımlanması yukarıda açıklanan gerekçelerle uygun bulunmayan 4774 sayılı "2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun", Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce bir kez daha görüşülmesi için, Anayasa'nın 4709 sayılı Yasa ile değişik 89., 104. ve 175. maddeleri uyarınca ekte geri gönderilmiştir.

Ahmet Necdet SEZER
CUMHURBAŞKANI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KANUN

2709 SAYILI TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN

Kanun No. 4774

Kabul Tarihi : 13.12.2002

MADDE 1. - 7.11.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 76 ncı maddesinin ikinci fıkrasındaki “ideolojik veya anarşik eylemlere” ibaresi “terör eylemlerine” şeklinde değiştirilmiştir.

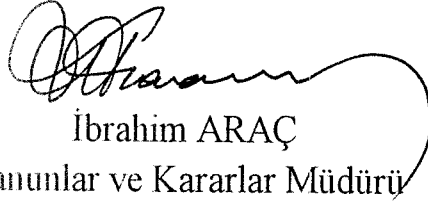
MADDE 2. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 78 inci maddesine dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki beşinci fıkra eklenmiştir.

Yukarıda yazılı hallerden ayrı olarak, bir ilin veya seçim çevresinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde üyesinin kalmaması halinde, boşalmayı takip eden doksan günden sonraki ilk Pazar günü ara seçim yapılır. Bu fıkra gereği yapılacak seçimlerde Anayasanın 127 nci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 1. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 67 nci maddesinin son fıkrası, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 22 nci dönemi içinde yapılacak ilk ara seçimde uygulanmaz.

MADDE 3. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halk oylamasına sunulması halinde tümüyle oylanır.

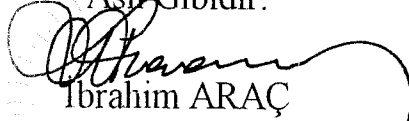
Aslı Gibidir.

İbrahim ARAÇ
Kanunlar ve Kararlar Müdürü

**ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNİN İKİNCİ GÖRÜŞMESİ
SONUNDA YAPILAN OYLAMA SONUÇLARI**

MADDE 1	Oylamaya katılan üye	: 501
	Kabul	: 444
	Ret	: 45
	Çekimser	: 9
	Geçersiz	: -
	Boş	: 3
MADDE 2	Oylamaya katılan üye	: 489
	Kabul	: 456
	Ret	: 25
	Çekimser	: 6
	Geçersiz	: 1
	Boş	: 1
GEÇİCİ MADDE 1	Oylamaya katılan üye	: 475
	Kabul	: 450
	Ret	: 19
	Çekimser	: 2
	Geçersiz	: 2
	Boş	: 2
MADDE 3	Oylamaya katılan üye	: 462
	Kabul	: 441
	Ret	: 17
	Çekimser	: 4
	Geçersiz	: -
	Boş	: -
TÜMÜ	Oylamaya katılan üye	: 465
	Kabul	: 440
	Ret	: 18
	Çekimser	: 4
	Geçersiz	: -
	Boş	: 3

Aşlı Gibidir.

İbrahim ARAC
Kanunlar ve Kararlar Müdürü